

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Jordbruksdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Stockholm 1 juni 2009

Remissvar på betänkandet SOU 2009:8, ”Trygg med vad du äter” dnr Jo2009/437.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA) har inbjudits att yttra sig över betänkandet SOU 2009:8. Akademien är en oberoende nätverksorganisation och mötesplats för öppen diskussion med uppgiften att främja de areella näringarna till samhällets gagn. Ledamöterna är eller har varit verksamma inom; näringsliv, myndigheter/förvaltningar, forskning och organisationer av olika slag inom jordbruk och skogsbruk mm. Många ledamöter har varit involverade i remissarbetet gällande SOU 2009:8, vilket letts av Annika Åhnberg. Det har inte gått att nå nöjaktig samstämmighet om förslaget till ny myndighetsstruktur bland de ledamöter som engagerat sig, skäl talar såväl för som emot. Vi har därför valt att kommentera utredningen kapitel för kapitel utan att ta ställning till utredningens huvudförslag om den framtida myndighetsstrukturen.

Kapitel 2, Nuvarande myndighetsstruktur

Utredaren har gjort en gedigen genomgång av de fyra berörda myndigheternas verksamheter vilket utgör ett mycket bra underlag för arbetet med att tydliggöra ansvarsfördelning mellan myndigheterna, fortsatt effektivisering av verksamheterna inom och mellan myndigheterna och för fortsatt diskussion om förändrad myndighetsstruktur.

Kapitel 3, Tre nya myndigheter

KSLA tar inte ställning till förslaget om ny myndighetsstruktur, men anser:

- att utredningens lagda förslag borde ha kompletterats med några tydliga alternativ att jämföra med, samt om önskade förbättringar kan uppnås inom ramen för nuvarande myndigheter,
- att riskvärdering ska utföras oberoende av riskhantering,
- att namnet Livsmedelssäkerhetsmyndigheten är missvisande om utredningens förslag genomförs,
- att förslaget innebär en ökad administrativ börda för lantbruksföretagen då man får fler myndigheter än idag att arbeta med, men att livsmedelsföretagen får minskad administrativ börda då man istället för tre myndigheter skulle få en att arbeta med,
- att utvecklingen och organisationen av myndigheternas arbete inom området folkhälsa/livsmedel, i vidare mening borde ha tagits upp i utredningen,
- att det veterinära arbetet och arbetet för god djursorg i sin helhet bör analyseras ytterligare innan beslut tas om ny myndighetsstruktur.

Livsmedelssäkerhet är ett angeläget område och det är samhällets uppgift att bidra till att säkerhet uppnås och vidmakthålls. Ambitionen att utgå från livsmedelssäkerhet ur ett konsumentperspektiv vid skapandet av myndighetsstrukturen är lovvärd, men inte enkel.

Den förändring utredningen föreslår är genomgripande. Stora organisationsförändringar tar kraft och stora resurser i anspråk. De måste därför leda till en omfattande kvalitetshöjning i berörda verksamheter för att vara motiverade. Det framgår inte tydligt av utredningen att sådan kvalitetshöjning uppnås.

Utredningen borde mer ingående ha prövat om de önskade förbättringarna kunnat uppnås inom ramen för den nuvarande myndighetsstrukturen eller i andra sammanläggningsmodeller än den föreslagna.

Utredningens förslag syftar uttalat till att skapa en organisation, som på det nationella planet motsvarar EU:s. Riskhanteringen är en central fråga i det sammanhanget. Organisationen på EU-nivå av arbetet med livsmedelssäkerhet har genomgått stora förändringar. Bakgrunden har varit flera kriser, framför allt BSE-utbrottet, där bristfällig riskhandläggning – med riskvärdering och riskhantering i samma myndighet - var en viktig del av problemet. Att skilja riskvärderingen från hanteringen av risker har därför varit avgörande i uppbyggandet av den nya strukturen på EU-nivå.

Riskvärdering skall vara vetenskapligt baserad och ske oberoende av den praktiskt, organisatoriskt inriktade riskhanteringen. Oberoende kan uppnås på olika sätt, enligt KSLAs uppfattning, säkrast genom att den vetenskapliga riskvärderingen och den praktiska riskhanteringen utförs av olika myndigheter.

Verksamheten på svensk nivå bör givetvis vara organiserad så att samarbetet med berörda institutioner inom EU underlättas, men det är inte nödvändigt att organisationsmodellerna måste vara desamma. Unionens utveckling är beroende av att olika modeller prövas vilket kan ge inspiration till fortsatt dynamisk utveckling inom EU. Uppgifterna för institutionerna skiljer sig åt på nationell och på EU-nivå. De nationella organisationerna bör utvecklas och anpassas till ländernas skilda behov och traditioner.

Utredningen betonar att livsmedelssäkerheten står i fokus genom att föreslå namnet "Livsmedelssäkerhetsmyndigheten" för den nya organisation som föreslås bildas genom sammanslagning av Livsmedelsverket (LMV), SVA och delar av Jordbruksverket (SJV). Namnet anger inte på ett bra sätt de verksamheter myndigheten föreslås omfatta eftersom dessa inbegriper många verksamheter utanför livsmedelskedjan. I utredningens direktiv understyrks att det är angeläget att minska företagens administrativa börda. Regeringens mål är en minskning med 25 % till år 2010. Det bör därför påpekas att förslagen innebär en ökad administrativ börda för lantbrukarna, som skulle få fler myndigheter att samverka med. Å andra sidan innebär förslaget väsentliga förbättringar för t.ex. kött- och charkindustri, som får en myndighet att arbeta med istället för tre.

Begreppet livsmedelssäkerhet innefattar två huvudområden som bäst karakteriseras av de engelska beteckningarna "Food security" respektive "Food safety". Eftersom svenska språket har samma ord för dessa två beteckningar finns det risk att denna distinktion går förlorad.

Livsmedelssäkerhet i betydelsen "Food security" gäller livsmedelsförsörjningen, d.v.s. att befolkningen garanteras tillgång till livsmedel för dagens och morgondagens näringsbehov.

Den förändring i näringssituationen som pågår i alla länder och som brukar betecknas ”nutrition transition”, innefattar en minskad ”näringstäthet” i maten men ökad ”energitäthet”. Detta i förening med ändrad livsstil - minskad fysisk aktivitet - karakteriserar en negativ kost / hälsa utveckling i alla länder med stigande socioekonomisk utveckling. Den har lika stor betydelse för kost / hälsa sambandet i utvecklade länder, som bristande livsmedelstillgång för den fattiga delen av befolkningen i utvecklingsländer med undernäring som följd.

Livsmedelssäkerhet i betydelsen ”Food safety” innefattar främst problem kring naturliga och tillförda komponenter i livsmedelskedjan liksom smittor som kan medföra risk för sjukdomstillstånd. Detta aktualiserar framför allt krav på livsmedelshygien i alla olika faser i livsmedelshanteringen samt undvikandet av risker för toxiska effekter av tillsatser, av rester från bekämpningsmedel och av olika miljöfaktorer. Intresset för denna typ av livsmedelssäkerhet är speciellt utvecklad i rika industriländer och tillmäts oproportionerligt stor betydelse i livsmedelssammanhang.

Ur såväl globalt som nationellt perspektiv är det tveklöst livsmedlens sammansättning i förening med ändrade kostvanor och ändrad livsstil som har störst betydelse för befolkningens hälsa och därav följande sjukvårdskostnader. Detta gäller såväl i länder med hög socioekonomisk standard (däribland EU), som i låginkomstländer med bristande livsmedelstillgång.

Utredningen har så gott som helt inriktat sig på livsmedelssäkerhet i betydelsen ”Food safety” och på harmonisering med ”European Food Safety Authority” (EFSA). Däremot ägnas inget intresse åt problemen kring folkhälsoaspekterna på livsmedelsproduktion och hantering. EFSA har vid upprepade tillfällen kritiserats för sitt bristande intresse för kost-hälsafrågorna. Utredningsdirektiven fokuserar tydligt på ”Food safety” varför effekterna för ”Food security”-arbetet borde analyseras innan en ny myndighetsstruktur beslutas.

Under senare år har vi upprepade gånger stått inför hotet av smittspridning mellan djur och människor på olika sätt. BSE och aviär influensa har särskilt uppmärksammat. Men smittorisker är inte nödvändigtvis kopplade till djur i livsmedelskedjan. Utbrott av smittsamma djursjukdomar, har framför allt gällt sjukdomar som sprids mellan djur, utan koppling till livsmedelskedjan, exempelvis mul- och klövsjuka och nu aktuella ”Bluetongue”.

Utredningen speglar i sina förslag ett samhälle där produktionsdjuren – jordbrukets djur – står i centrum för myndigheternas engagemang. Men smittor kan också komma från andra djur som människor har nära kontakt med; hästar, hundar, katter och andra sällskapsdjur. Sådana aspekter av säkerhet och folkhälsa behandlas knapphändigt av utredningen. Vi ifrågasätter att livsmedelssäkerheten görs till överordnad princip för myndigheternas arbete när det gäller djurhälsofrågor. Djurskydd och andra frågor relaterade till djurhållning omfattar utöver djur i livsmedelskedjan även sällskaps- och tävlingsdjur, försöksdjur och djurparksdjur. Målet med djurskydd är inte enbart att uppnå säkra livsmedel utan också god djuromsorg i enlighet med djurskyddslagstiftningen. Det kan inte uteslutas att dessa aspekter kommer att få lägre prioritet inom ramen för en myndighet, vars övergripande mål är livsmedelssäkerhet. Utredningen redovisar ingen analys av sådana aspekter.

Inte avgörande för det långsiktiga perspektivet – men ändå en faktor att beakta – är att arbetet med djurskyddsfrågorna under senare år återkommande omorganiserats. Det går inte att bortse från att varje omorganisering tar resurser och energi från de egentliga verksamheterna hos en myndighet.

Den globala utvecklingen indikerar att vi bör intensifiera det veterinära arbetet med tanke på epizootier och risker för zoonoser. Klimatförändringar medför nya mönster för hur djursjukdomar sprids. Att i ett sådant läge genomföra förändringar som splittrar upp hanteringen av de veterinära frågorna och underordnar dem ett livsmedelssäkerhetsperspektiv kan ge negativa effekter i form av minskad förmåga att hantera kommande hot och kriser.

KSLA delar utredningens uppfattning att problemen med svag och splittrad tillsyn på olika områden måste hanteras och att kontroll och tillsyn haft alltför låg prioritet inom de nuvarande myndigheterna. Det framgår dock inte tydligt hur dessa problem hanteras genom den föreslagna organisationsförändringen. Enligt utredningens förslag bör uppgiften att leda och samordna kontrollen ges högre prioritet på central nivå vilken syn vi delar.

KSLA delar också uppfattningen att det är principiellt olämpligt att SJV ansvarar för förvaltningsuppgifter inom det veterinära området och för distriktsveterinärorganisationen och att de centrala förvaltningsuppgifterna rörande veterinär verksamhet hos SJV bör föras till den Veterinära ansvarsnämnden.

Utredningen anser att dagens myndigheter är svårstyrda och exemplifierar med att myndigheterna utöver instruktioner och regleringsbrev ibland får uppgifter genom särskilda regeringsuppdrag. Avsikten med den nya modellen är att begränsa antalet särskilda regeringsuppdrag. Den svenska modellen med små departement och starka myndigheter kan innebära att myndigheterna blir ”svårstyrda” ur ett politiskt perspektiv, men den modellen har också fördelar. Behovet av särskilda regeringsuppdrag kommer ur den snabbt föränderliga verkligheten, som leder till att nya frågor väcks och måste hanteras. En ny myndighetsstruktur torde inte förändra denna verklighet.

I KSLA:s diskussioner har parallellt med kritik av den föreslagna myndighetsstrukturen också framförts uppfattningen att den skulle innebära en effektivisering på flera områden exempelvis normeringsarbetet, kontrollen, forskningen och krisberedskapen. Det har också framhållits som positivt att den föreslagna strukturen överensstämmer med EU:s. Men alternativa organisationsförändringar borde ha analyserats.

Kapitel 4, Livsmedelssäkerhetsmyndigheten

- KSLA tar inte ställning till utredningens förslag, att inrätta ett nytt ”Livsmedelssäkerhetsverk”.

Utredningen har enligt sitt direktiv haft uppdraget att ”föreslå en effektiv myndighetsstruktur som underlättar styrning, samordning, kontroll och uppföljning av såväl myndigheternas verksamhet inom livsmedelskedjan som andra uppgifter som myndigheterna har”. ”Utredaren ska pröva möjligheten att skapa en sammanhållen myndighetsstruktur för livsmedelskedjan”. Uppdraget har avsett fyra myndigheter: Livsmedelverket, Jordbruksverket, Fiskeriverket och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Utredningen har kommit till slutsatsen att livsmedelssäkerheten i betydelsen ”Food safety” bör vara den överordnade princip, som myndigheternas verksamheter struktureras efter. Livsmedelssäkerheten i den betydelsen är självfallet av stor betydelse i varje samhälle. Många länder har under senare år skakats av kriser relaterade till bristande livsmedelssäkerhet, vilket

utredningen också relaterar till. Ingen av kriserna har dock haft sitt ursprung i den svenska livsmedelsproduktionen och det svenska systemet har klarat påfrestningarna utifrån på ett bra sätt.

Livsmedelssäkerheten i Sverige är alltså relativt god. Mat som produceras i Sverige är i stort sett fri från salmonella och vi har ett effektivt system för att upptäcka olika smittor på ett tidigt stadium och förhindra spridning. Vi har en lägre andel antibiotikaresistenta bakterier och vi har inte drabbats av BSE – eller dioxin skandalerna. Vi kan givetvis inte slå oss till ro med detta. Arbetet med livsmedelssäkerhet kräver ständig vaksamhet och fortsatt effektivisering. Men det förefaller inte som om bristande ”Food safety” är vårt största problem när det gäller livsmedel och folkhälsa.

När utredningen därför gör ”Food safety” till det primära målet för statens myndighetsutövning på livsmedelsområdet finns det risk för att andra aspekter eftersätts. Frågor som rör kost / hälsa bör fortsatt ha hög prioritet, liksom djurskydd.

Kapitel 5, Sammanhållet normeringsansvar

- KSLA anser att utredningens förslag om sammanhållet normeringsansvar inte är nödvändigt.
- Oavsett var normeringsansvaret ligger så är KSLA tveksam till tanken på att Sverige kategoriskt ska anpassa sig till andra länders tolkningar på den minsta gemensamma nämnarens nivå.
- KSLA tillstyrker förslagen:
 - att genom särskilda kompetensutvecklingsåtgärder stärka förmågan till ett mer effektivt deltagande i EU-arbetet,
 - att det behövs ett mer aktivt främjande av regelefterlevnad genom aktivt arbete med vägledningar och branschriktlinjer,
 - att inrätta ett regelråd, som involverar olika intressenter i livsmedelskedjan i normeringsarbetet.

Utredningens principiella uppfattning är att ansvaret för **en** lagstiftning bör vila på **en** myndighet. ”En lagstiftning – en myndighet” är dock inte en modell, som särpräglar svensk förvaltning.

Av förslaget till ny myndighetsstruktur följer enligt utredningen att normeringsansvaret bör samlas vid Livsmedelssäkerhetsmyndigheten. Oavsett om en Livsmedelssäkerhetsmyndighet införs eller ej anser KSLA att ansvaret för normeringsarbetet kan ligga på flera händer.

Enligt utredningen är det inte lämpligt att samma myndighet främjar en verksamhet samtidigt som den har till uppgift att skapa och kontrollera regler som innebär merkostnader för denna verksamhet. Å andra sidan kan hävdas att EU:s jordbrukspolitik har genomgått stora förändringar där landsbygdsutveckling har blivit en allt viktigare komponent, men också att miljöhänsyn, biologisk mångfald och god djursorg har blivit naturliga delar i själva jordbrukspolitiken. Arbetet på detta område kommer bland annat till uttryck i utformandet av de s.k. tvärvillkoren, vilket är Jordbruksverkets ansvar (även fortsättningsvis med utredningens förslag). Uppfyllande av tvärvillkoren är avgörande för att ekonomiskt stöd till jordbruket enligt olika regelverk ska ges.

Det ställs således allt högre krav på att jordbruket tar hänsyn till hela samhällets intressen. Det är svårt att föreställa sig en myndighet, som skulle ha som sin uppgift att enbart främja jordbruket utan att ta sådan hänsyn. Utvecklingen generellt i samhället går i den riktningen att det ställs allt större krav på socialt och miljömässigt ansvarstagande från alla näringslivets aktörer. Miljöfrågorna är på det viset inte längre ett särintresse.

Tvårvillkoren inbegriper även regler som berör livsmedelskedjan. Att göra en tydlig och skarp uppdelning mellan de regelverk, som gäller livsmedelskedjan och de som rör andra delar av jordbruket är svårt. Det kommer även med utredningens förslag att finnas behov av samarbete mellan berörda myndigheter gällande arbetet med regler och normer.

Ett hållbart lantbruk som bidrar till bevarande av biologisk mångfald i form av artrika kulturmarker (slåtter- och betesmarker), är ett ”in situ”-bevarande av genressurser för framtiden. Detta är viktigt för mattrygghet dvs. ”Food security” på sikt, inte minst i relation till kommande klimatförändringar. Likaså är det viktigt att ta vara på brukad jord samt ängs- och hagmarker för framtida matproduktion när stora arealer jordbruksmark på andra håll i världen kan bli omöjliga att bruka eller få sänkt bördighet på grund av klimatförändringar.

KSLA noterar att även med utredningens förslag kommer en och samma myndighet att ges både kontrollerande och främjande uppgifter. I förslaget till instruktion, 5 §, för Livsmedelssäkerhetsmyndigheten sägs: ”Myndigheten ska verka för att exporterande livsmedels- och foderföretag uppfyller sådana särskilda krav som mottagarlandet kan ställa och på andra sätt värna om svenska företags konkurrenskraft”. Livsmedelssäkerhetsmyndigheten föreslås alltså få uppdraget att främja svenska företags konkurrenskraft.

Enligt utredningen är det angeläget att ”undvika tolkningar och tillämpningar av EG-regler som avviker från andra medlemsstaters tolkningar och som skapar större bördor och kostnader för företagen i Sverige jämfört med företag i andra länder”. Sverige har i flera avseende när det gäller just djurhållning och livsmedelsproduktion strängare regler än många andra länder i EU. I flera avseenden har vi också genom den hållningen arbetat för och uppnått positiva förändringar inom den europeiska unionen i sin helhet. Det gäller exempelvis användningen av antibiotika i djurhållningen där Sverige haft och har en mycket restriktiv inställning. Oavsett var normeringsansvaret ligger så avvisar KSLA tanken på att Sverige kategoriskt ska anpassa sig till andra länders tolkningar på den minsta gemensamma nämnarens nivå.

KSLA tillstyrker förslaget att genom särskilda kompetensutvecklingsåtgärder stärka förmågan till ett mer effektivt deltagande i EU-arbetet.

KSLA delar också utredningens uppfattning att det behövs förbättringar av regelefterlevnaden genom aktivt arbete med vägledningar och branschriktlinjer.

Förslaget att inrätta ett regelråd, som involverar intressenter i livsmedelskedjan i normeringsarbetet, tillstyrks. I dagens myndighetsstruktur skulle ett sådant råd lämpligast inrättas hos Livsmedelsverket.

Utredningen föreslår att Livsmedelssäkerhetsmyndigheten ges uppdraget att främja goda matvanor och att samordna statliga myndigheters information i näringsfrågor. KSLA vill understryka att ett sådant ansvar förutsätter att arbetet med livsmedelssäkerhet ges en vidare innebörd än ”Food safety”.

Kapitel 6, Sammanhållet kontrollansvar

- KSLA anser att kontrollen inom livsmedelskedjan måste förbättras och tillstyrker utredningens förslag att:
 - egenkontrollen bör utvecklas,
 - enskilda kontrollorgan används i högre grad,
 - den kommunala livsmedelkontrollen ses över i syfte att höja kvaliteten,
 - en högskoleutbildning inrättas för kontroll inom livsmedelskedjan.
- KSLA anser att problemen med svag och splittrad tillsyn inom livsmedelskedjan fortsatt bör utredas och åtgärdas.

KSLA delar utredningens uppfattning att livsmedelskontrollen i flera avseenden måste förbättras och tillstyrker utredningens förslag att egenkontrollen bör utvecklas och att enskilda kontrollorgan kan utnyttjas i högre grad inom ramen för gällande regelverk. Även förslaget att den kommunala livsmedelkontrollen bör ses över i syfte att säkerställa en högre kvalitet tillstyrks. Utredningen redovisar att ett skäl till brister i livsmedelskontrollen är svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens. Förslaget att inrätta en högskoleutbildning med inriktning på kontroll inom livsmedelskedjan tillstyrks.

Problemen med bristande kontroll inom livsmedelskedjan är allvarliga. Bristerna har upprepade gånger påpekats av såväl svenska myndigheter, som EU:s kontrollorgan. KSLA anser att problemen med svag och splittrad tillsyn inom livsmedelskedjan fortsatt bör utredas och åtgärdas.

Kapitel 7, Utvecklad laboratorieverksamhet

Goda laboratorier – utrustningsmässigt och personellt – finns vid Livsmedelsverket (främst vis-a-vis livsmedel) och vid SVA (främst vis-a-vis undersökningar av djur och foder) bägge i Uppsala. Oavsett den framtida myndighetsstrukturen bör möjligheterna till ökad samverkan tas till vara. KSLA stöder utredningens förslag om ökat samarbete med andra länder gällande nationellt referenslaboratorium, liksom förslaget om ökat samarbete med Smittskyddsinstitutet.

Kapitel 8, Forskning med hög relevans

- KSLA tar inte ställning till förslaget om ny myndighetsstruktur men anser att forskning och undersökningsverksamhet av tillämpad natur skall förekomma vid de aktuella myndigheterna.
- KSLA anser att den klassiska kedjan grundforskning – tillämpad forskning – utvecklingsverksamhet inte är enkelt definierad och därför inte bör ges en avgörande betydelse för ett ställningstagande om forskning inom myndigheterna.
- KSLA tillstyrker förslaget att en särskild professur i ämnet fiskhälsa inrättas vid SLU.

Utredaren redovisar en principiell syn på forskningens innehåll och betydelse för dagens myndigheter och bedömer att forskningen vid de berörda myndigheterna både är relevant och i stort sett av hög kvalitet. KSLA instämmer i denna uppfattning. Utredaren anser att forskning och undersökningsverksamhet av tillämpad natur skall finnas vid den föreslagna Livsmedelssäkerhetsmyndigheten och vid Myndigheten för havsresurser och fiske. KSLA tar inte ställning till förslaget om en ny myndighetsstruktur, men delar utredarens uppfattning att det bör kunna bedrivas tillämpad forskning och utvecklingsarbete vid berörda myndigheter.

Alla politiska beslut, vilka emellanåt leder till nya myndighetsuppgifter, grundas inte tydligt på erfarenhet och ny kunskap från existerande forskning vid universitet och högskolor, särskilt inte gränsfrågor mellan olika vetenskapsområden. Myndigheter saknar därför emellanåt nödvändiga kunskaper för effektivt arbete.

Inom modern bioteknisk / biomedicinsk FoU är steget många gånger kort mellan s.k. grundforskning och tillämpning. Den klassiska kedjan grundforskning – tillämpad forskning – utvecklingsverksamhet är inte enkelt definierad och bör inte ges den avgörande betydelse för ett ställningstagande som utredaren förordar. Viktigare är analysen om forskningen är motiverad eller inte motiverad utifrån behovet hos och nyttan för myndigheten / samhället. Förväntas den bedrivna forskningen inom överskådlig tid bidra med nyttig kunskap för myndighetens arbete eller är den mer av inomvetenskaplig betydelse? Det är där ett gränssnitt mellan myndigheternas och universitetens forskning i så fall bör läggas varvid universiteten ägnar sig mer åt ”nyfikenhetsbaserade” forskning. När det gäller SVA:s nuvarande forskning är den dessutom inom vissa områden integrerad med SLU vilket försvårar ett formellt gränssnitt. Ett sådant skulle i själva verket enligt KSLA:s uppfattning motverka en för ett litet land nödvändig samverkan mellan myndigheter och universitet.

Motsvarande resonemang kan i tillämpliga delar föras rörande forskningen vid Myndigheten för havsresurser och fiske. KSLA tillstyrker förslaget att en särskild professur i ämnet fiskhälsa inrättas vid SLU.

Kapitel 9, Effektivare krisberedskap och smittskydd

Den svenska modellen för krishantering bygger på principen att varje myndighet har ansvar för ett preciserat område och ett utvecklat samarbete mellan myndigheter i krislägen. Samarbete är centralt. Utredningens förslag innebär att resurserna för krishantering på djurområdet splittras upp. Den personal som leder kontroll- och bekämpningsarbetet skulle komma att finnas i Uppsala medan övrig smittskyddspersonal placeras i Jönköping. Distriktsveterinärerna, som har en viktig roll i fältarbetet, finns hos en annan myndighet.

Kapitel 10, Vetenskapligt råd för riskvärdering

- KSLA anser att ett vetenskapligt råd för riskvärdering skulle vara ett värdefullt komplement till livsmedelsriskhanteringen oavsett var riskvärderingen förläggs.

Vi har tidigare understrukt betydelsen av att riskvärdering och riskhantering utförs av skilda myndigheter. Utredningens förslag om ett vetenskapligt råd för riskvärdering är aningen skissartat och därför svårt att ta tydlig ställning till. KSLA utesluter inte att ett vetenskapligt råd skulle bli ett gott komplement till riskvärdering i övrigt. Rådet skulle, som utredaren föreslår, förutom ledamöter från berörd myndighet även ha externa fristående ledamöter, ledas av en i ämnet vetenskapligt meriterad ordförande och utses av regeringen. Det förefaller dock inte troligt att ett vetenskapligt råd med den karaktär, som utredningen skissar kommer att kunna agera tillräckligt snabbt i akuta situationer. Förslagen om rådets organisation, hemvist och kansli behöver utredas ytterligare.

Kapitel 11, 12, 13 Myndigheten för havsresurser och fiske

KSLA anser att utredningens förslag rörande fiske och havsresurser är relevanta, men bör stämmas av med propositionen ”En sammanhållen svensk havspolitik, 2008/09:170” och ”En utvecklad havsmiljöförvaltning SOU 2008:48”.

Kapitel 14, 15, Från jordbruk till landsbygdsutveckling

- KSLA delar uppfattningen att Jordbruksverket bör ha det övergripande nationella ansvaret för landsbygdsutveckling.
- KSLA delar uppfattningen att ökad samverkan mellan Jordbruksverket och Skogsstyrelsen är möjlig, men anser inte att myndigheterna bör slå samman.

Utredningen konstaterar att det inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken skett en förskjutning från jordbruk till landsbygdsutveckling. KSLA delar uppfattningen att denna förändring också tydligt bör avspeglas i den svenska strukturen – vilket den gör - med det nuvarande SJV, som övergripande ansvarig myndighet. KSLA har ingen invändning mot att SJV byter namn till ”Myndigheten för jordbruk och landsbygdsutveckling”. Namnbytet är dock inte en central fråga.

KSLA vill framhålla att för primärproduktionen är jordbruksfrågor, livsmedelsfrågor och djurfrågor sammanflätade. Den myndighet som arbetar med primärproduktionen måste ha hög kompetens inom samtliga dessa områden. Om de olika aspekterna förs till olika myndigheter måste dubbla kompetenser byggas upp på myndigheterna.

KSLA vill emellertid understryka att det kan finnas en konflikt mellan ”ett konkurrenskraftigt jordbruk” och ”hållbar landsbygdsutveckling”, om man med konkurrenskraftigt jordbruk enbart syftar på rationalisering och storskalighet. Med ett ”förstärkt landsbygdsutvecklingsperspektiv” (s. 335) är det viktigt att ha uppmärksamheten riktad mot lantbrukets betydelse för landsbygdens entreprenörskap och vad det i sin tur ställer för krav på lantbruket. Ett hållbart lantbruk som producerar mer än mat, foder och fiber, dvs. ett multifunktionellt lantbruk med gemensamma nyttigheter som en av ”produkterna”, är en förutsättning för varaktigt företagande på landsbygden. Det är sådant lantbruk som skapar lockande miljöer, mat med mervärde och ekosystemtjänster - tillgångar som kan nyttjas av entreprenörer till exempel för utveckling av specialprodukter och inom turism. Kopplingen mellan bonde och entreprenör (inte sällan samma person/företag) är ett av villkoren för en långsiktigt hållbar utveckling av svensk landsbygd.

KSLA delar utredningens bedömning att det finns goda möjligheter till ökad samverkan mellan Skogsstyrelsen och SJV (Myndigheten för jordbruk och landsbygdsutveckling), men avvisar tanken på en sammanslagning av dessa myndigheter. Jordbrukspolitik och skogspolitik är två helt skilda områden såväl i Sverige och inom EU.

Kapitel 16, Tydligare roller inom det veterinära området

- KSLA anser att Jordbruksverkets centrala förvaltningsmyndigheter inom det veterinära området bör överföras till annan myndighet.

KSLA, som inte tar ställning till utredningens huvudförslag om ny myndighetsstruktur, delar utredningens uppfattning att det är principiellt olämpligt att SJV dels ansvarar för förvaltningsuppgifter inom det veterinära området och dels själv bedriver veterinär verksamhet genom distriktsveterinärorganisationen. Detta förhållande har utretts vid flera tillfällen och olika förslag har lämnats, bl.a. att de centrala förvaltningsuppgifterna förs till den Veterinära ansvarsnämnden. KSLA delar uppfattningen att detta kan vara ett tänkbart alternativ.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Sara von Arnold
Preses

Åke Barklund
Akademiens sekreterare och VD